

Mennesket i samfunnet og samfunnet i mennesket

Arne Klyve

Undervisningssjef i Stiftelsen Bergensklinikkene

Kunnskap om mennesker og handlinger vil alltid være perspektivistisk og stridbar, og vi kan aldri bevise noe.

DEBATT: 22. JULI

I sin kommentar i Tidsskriftets januarutgave hevdet Arne Klyve at terrorhandlingene 22. juli også må forstås på bakgrunn av samfunnets marginalisering av en gruppe unge menn. Reduksjonisme, kommenterte Torgeir Hillestad i februarnummeret. Hillestad har sendt innlegget mitt til kokvask, kommenterer Klyve her.

Det er fint at Torgeir M. Hillestad tar seg tid til å formulere motforestillinger til mitt innlegg om «sinte, villfarne, falne menn» i januarutgaven. Jeg erkjenner at min forståelse er begrenset og diskutabel. Da er nettopp det å ytre seg og få motforestillinger en vei mot større innsikt, og skarp kritikk er langt å foretrekke fremfor høflig taushet.

Jeg undres over hvor lite Hillestad tviler på sin egen apolitiske posisjon

Ett av mine kjernepunkt var at handlingene den 22. juli på ingen måte var spontane, og at enkelte høyremiljøer har banet vei for oppblomstring av fiendebilder. Er det da urimelig å snakke om medansvarlige (ikke egentlig skyldige, som Hillestad fortegner meg) for Behring Breiviks handlingsdisposisjon? Eller hva med angrepskrigene/forkjøpskrigene mot muslimske land som Vesten

og det norske Forsvaret stadig vikler seg inn i, har det ingen overgripende relevans? Ikke som 1:1, men som uttrykk for nedrangering av livsverdi i en fremmed kultur.

Kokvasker innlegget

Hillestad mener jeg forenkler og bedriver reduksjonisme. Da stusser jeg litt over at han i sin egen tekst reduserer meg ytterligere, og i litt nedlatende tone omtaler meg som på ville veier, ideologisk motivert med gjentakende feilslutninger og analyser som krasjer. Han sender hele teksten min på kokvask til krymping. Ikke noe sted hevder jeg at personlige komponenter er irrelevante.

Fra Hillestad sin horisont har holdningene og handlingene til gjerningsmannen knapt noe med politikk å gjøre, her er ingen medansvarlige, sammenhengen er innkapslet i gjerningsmannens eget patologiske univers. Ifølge Hillestad er min forståelse av ideologisk karakter, og jeg innrømmer, uten forbehold, at jeg ikke vurderer ugjerningene rensset fra egne verdier og samfunnsforståelse. Opp mot ideologi setter Hillestad en vitenskapelig tilnærming, og slik jeg leser ham i sin rene og objektive form. Men saksforhold og verdier er vel alltid forbundet? For er det ikke slik at uansett hvor vitenskapelig vi går til verks, velges noen posisjoner og noen andre velges vekk. Å hevde noe annet representerer for mange et utdatert vitenskapsteoretisk syn.

Apolitisk

Mon tro om ikke Hillestad er nøyaktig like politisk/ideologisk som meg ved å ta det hele ut av en politisk sammenheng? Det må jo også få Hillestad til å stusse litt når fremragende fagfolk som sosiologen og maskulinitetsforskeren Michael Kimmel, fredsforskeren Johan Galtung og den fremste forskeren på skolemassakre i Tyskland, pedagogikkprofessor Freerk Huisken, har gitt de politiske motivene bak Utøya-tragedien den aller største forklaringstygden? Eller skal det avfeies som ideologisk venstreorientert ønsketenkning?

Kunnskap om mennesker og handlinger vil alltid være perspektivistisk og stridbar, og når det gjelder menneskets væremåter og atferd, kan vi aldri bevise noe. Men summen av innsikter kan sannsynliggjøre sammenhenger. Vitenskapens egenart er da hele tiden å utfordre rådende sannheter, å skape tvil rundt etablerte oppfatninger i jakten på enda bedre kunnskap. Jeg undres over hvor lite Hillestad tviler på sin egen apolitiske posisjon. Kanskje Hillestad og jeg begriper omtrent like mye eller like lite av denne hendelsens spesielle egenart. Da kler det oss dårlig med skråsikkerhet.

arne.klyve@bergenclinics.no